

Volkshuisvesting Arnhem *Modekwartier/* *100%ModeXL in Arnhem*

Ruimtelijk ontwerp K3 Architectuur, NEXIT, maak<architectuur, Hoogte Twee Architecten, VARIX, Gemeente Arnhem, Suzanne Mulder
Planvorming en realisatie 2005–2013

Juryoordeel

‘Als de plannen van het kabinet voor de woningcorporaties doorgaan, is dit straks niet meer mogelijk.’ Die onrustbarende boodschap kreeg de jury mee toen ze in Arnhem de wijk Klarendal bezocht, die de afgelopen tien jaar is getransformeerd tot het Modekwartier/100%XL. Een brede taakopvatting was doorslaggevend voor het succes waarmee Volkshuisvesting Arnhem – met de onmisbare steun van de gemeente – de wijk op een indrukwekkende manier uit het slop heeft gehaald. De kwaliteit van het opdrachtgeverschap zit hem niet in de laatste plaats in de gelaagdheid ervan: het project heeft ook een culturele, maatschappelijke, economische en educatieve dimensie. Tegen deze achtergrond zijn de ruimtelijke en fysieke ingrepen zelfs beperkt gebleven. Waar wel werd gebouwd, gebeurde dat overigens met grote trefzekerheid. Met als huzarenstuk het verplaatsen van het voormalige stationspostkantoor naar Klarendal, waar het als ‘Station Klarendal’ meteen het brandpunt van de wijk werd.

Als vele anderen koestert deze jury een gezond wantrouwen tegenover city branding, dat soms weinig meer voorstelt dan een door de afdeling marketing bedacht etiket zonder veel inhoud. Iets vergelijkbaars geldt voor het idee dat voor elke locatie een gouden toekomst zou zijn weggelegd, als men zijn kaarten maar op de ‘creatieve industrie’ zet. In het geval van Klarendal is de keuze van de mode als thema en speerpunt echter het tegendeel van een holle frase. Arnhem is al veel langer dé modestad van Nederland en Volkshuisvesting zag in dat er wel eens een latente behoefte zou kunnen bestaan aan een stadsdeel waar die mode zich bij uitstek manifesteert.

Door het aanspreken van deze verborgen kracht is een proces op gang gebracht dat de hele wijk enorm heeft vooruitgeholpen. Ook de oorspronkelijke bevolking, die waarschijnlijk weinig verwantschap voelde met de creatieve invasie, heeft gezien dat de gestage achteruitgang van de wijk in zijn tegendeel is omgebogen. Bovendien zijn er tal van ingrepen gepleegd waar de bewoners rechtstreeks baat bij hebben. Voorbeelden zijn de speeltuin, een centrum voor amateurtheater en een studie naar de mogelijkheden om het woningbestand te verbeteren. Dat neemt niet weg dat het succes van Klarendal op termijn wel eens een keerzijde zou kunnen hebben. Dan zou kunnen dreigen wat wel het Jordaan-effect wordt genoemd: een oudere volkswijk die zo in de smaak valt dat welgestelde nieuwkomers de oude bewoners langzaam maar zeker verdringen.

Maar dat is slechts een kleine kanttekening bij een indrukwekkend project, dat alleen tot stand kon worden gebracht door een opdrachtgever die visie paart aan bezieling. Volkshuisvesting Arnhem heeft laten zien dat het op basis van programmatische uitgangspunten mogelijk is een wijk er weer helemaal bovenop te helpen, en wel op een manier dat zowel de oorspronkelijke bewoners als de ‘culturele’ nieuwkomers – en uiteindelijk de hele stad – er profijt van hebben.